

ירושלים, כ"א באלול תשע"ג
27 באוגוסט 2013
238/2013

חוזרים לבית-הספר נתונים¹ מתוך "פני החברה בישראל" - דוח 6 ונתוני למ"ס

Back to School: selected data from "Society in Israel - Report No. 6" and CBS data

הישגים בלימודים

- בעשור הראשון של שנות ה-2000 נצפתה מגמת עלייה בזכאות לבגרות- ב-2011 הגיע אחוז הזכאים בחינוך העברי ל-58.5% מתלמידי כיתות יב בהשוואה ל-52% ב-2000, ובחינוך הערבי ל-50% ב-2011 בהשוואה ל-42% ב-2000.
- גם באחוז העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות נמצאה עלייה והיא ניכרת יותר בחינוך הערבי מ-25.4% שעמדו בדרישות הסף בשנת 2000 ל-36% בשנת 2011.
- רובם הגדול של בתי"ס בפיקוח החרדי אינם מגישים את תלמידיהם לבחינות הבגרות. עם זאת, שיעור הנבחנים במערכת פיקוח זו עלה מ-15% ב-2001 מתלמידי כיתות יב ל-28% ב-2011, ושיעור הזכאים לתעודת הבגרות עלה מ-6% ל-10%.
- יש קשר גם בין רמה חברתית-כלכלית של יישוב המגורים לבין הסיכויים לקבלת תעודת בגרות בהצטיינות. בשנת 2011, בחינוך העברי, שיעור מקבלי תעודת בגרות בהצטיינות מבין כלל הזכאים שהתגוררו ביישובים במעמד החברתי-כלכלי הגבוה (אשכולות 8-10) היה כפול מזה שבקרב תלמידים שהתגוררו ביישובים מהמעמד הנמוך, 12% לעומת 6%, בהתאמה.
- בחינוך הערבי, שיעור מקבלי תעודת בגרות בהצטיינות היה גבוה יותר בקרב תלמידים שהתגוררו ביישובים במעמד הבינוני (אשכולות 4-7) מאשר בקרב תלמידים שהתגוררו ביישובים במעמד הנמוך (אשכולות 1-3), 11% לעומת 7.5%.

מבט לעתיד- תחזיות תלמידים:

- מספר התלמידים הכולל במערכת החינוך צפוי לגדול לכ-1.744 מיליון תלמידים עד שנת 2019 (תוספת של כ-182 אלף תלמידים, ביחס לשנת 2012).
- מספר התלמידים בין 2012-2019 בחינוך הממלכתי צפוי לגדול ב-5.8%, בחינוך הממלכתי-דתי גידול של 17.7% ובחינוך החרדי גידול של 23.8%. בחינוך הערבי: מספר התלמידים צפוי לגדול ב-9.6%.

¹ הודעה ראשונה בסדרת הודעות לעיתונות שיפורסמו לרגל פרסום "דו"ח פני החברה בישראל", מס' 6, ב-17 באוקטובר 2013 – הדוח עוסק השנה בישראל מאין ולאן- נתוני עבר, הווה ועתיד בכדי לבחון כיצד השתנתה ישראל בעשורים האחרונים.
[למידע על הדו"ח - ראו באתר הלמ"ס](#)

1. תלמידים במערכת החינוך ומאפייניהם

בשנת הלימודים תשע"ב (2011/12) למדו כ- 924 אלף תלמידים בחינוך היסודי, עוד כ-269 אלף למדו בחטיבות הביניים ו-375 אלף למדו בחטיבות העליונות שבפיקוח משרד החינוך. כ-72.7% מתלמידי החינוך היסודי למדו בחינוך העברי, כ-19.3% בחינוך הערבי, כ-6% בחינוך הברדווי ועוד כ-2% בחינוך הדרוזי. בגני ילדים ציבוריים ועירוניים – כולל מעונות יום – ביקרו בתשע"ב כ- 507 אלף ילדים.

מספר תלמידי החינוך היסודי עלה בעשור האחרון ב-18.9% בחינוך העברי וב-27% בחינוך הערבי. לעומת זאת, בחינוך העל-יסודי מספר התלמידים בחינוך העברי לא עלה ואף ירד ירידה קלה, לעומת עלייה של כ-53.9% בחינוך הערבי (ראו לוח 1).

לוח א.- תלמידים בחינוך העברי ובחינוך הערבי תשס"ב-תשע"ב, לפי דרג חינוך							
שנה עברית	שנה לועזית	חינוך עברי			חינוך ערבי		
		יסודי	חט"ב	תיכון	יסודי	חט"ב	תיכון
תשס"ב	2001/02	564,925	192,500	287,249	198,510	52,236	55,234
תשע"ב	2011/12	671,908	190,142	287,547	252,102	78,378	86,994

כ-58.4% מתלמידי החינוך העברי למדו בפיקוח ממלכתי, 18.4% למדו בפיקוח הממלכתי-דתי, ואילו 23.2% למדו בפיקוח החרדי.

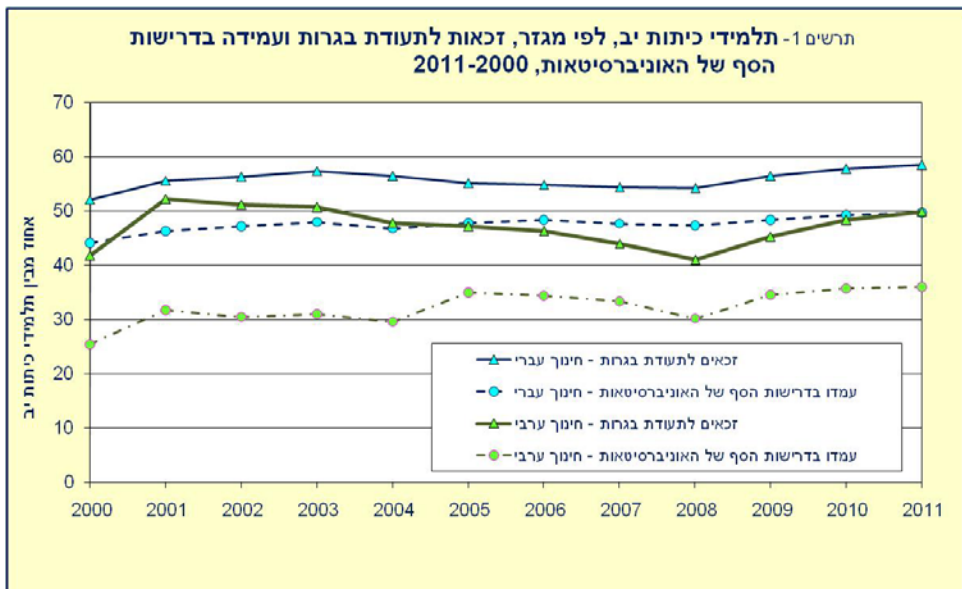
שיעור התלמידים העולים במערכת החינוך הולך ופוחת עם השנים. בחינוך היסודי מהווים ילידי חו"ל 5.6% בלבד מקרב התלמידים בחינוך העברי, לעומת 9.4% בחטיבת הביניים ו-11.9% בחטיבה העליונה.

בכיתה א למדו בתשע"ב (2011/12) 145,374 תלמידים – מהם 73.9% בחינוך העברי. כ-54.5% מתלמידי כיתה א בחינוך העברי למדו בפיקוח הממלכתי, 19.2% למדו בפיקוח הממלכתי-דתי, ואילו 26.3% למדו בפיקוח החרדי.

2. בחינות הבגרות

בעשור הראשון של שנות ה-2000, חלה עלייה באחוז הזכאים לתעודת בגרות לבגרות בשני המגזרים: בחינוך העברי מ-52% בשנת 2000 ל-58.5% בשנת 2011. ובחינוך הערבי, מ-42% זכאים בשנת 2000 ל-50% בשנת 2011.

ב-2011 ניגשו לבחינות הבגרות 84% מתלמידי כיתות יב, ולמעלה ממחציתם (57%) עמדו בבחינות הבגרות ונמצאו זכאים לתעודה.

לנתוני תרשים 1

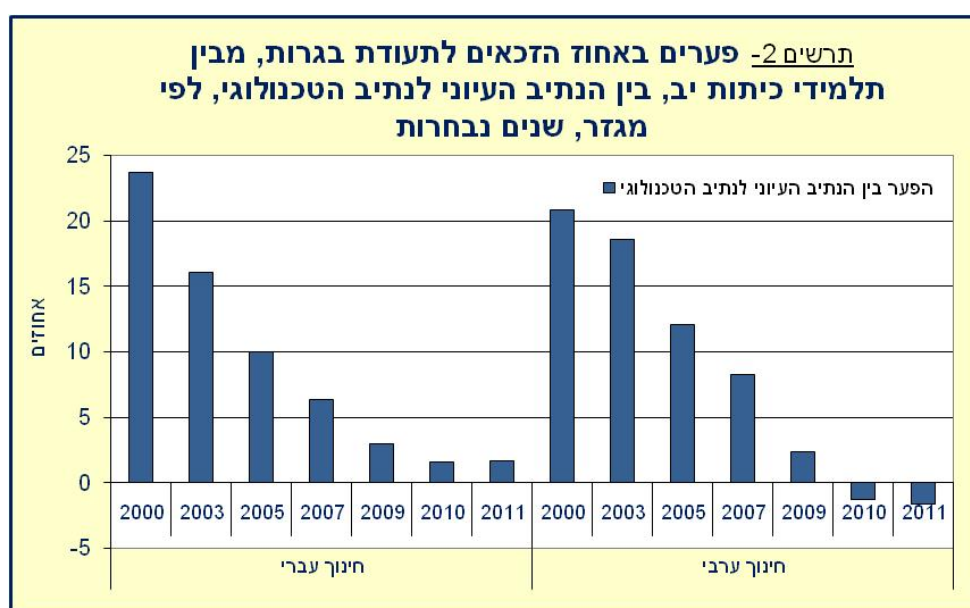
47% מתלמידי המחזור - 83% מבין הזכאים לתעודת בגרות - עמדו בדרישות הסף של האוניברסיטאות.

העלייה בשיעורי הזכאות לתעודת בגרות שנצפתה ב-2009 נמשכה גם ב-2010 וב-2011, ושיעור הזכאים מבין כלל תלמידי כיתות יב עלה מ-56% ב-2010 ל-57% ב-2011. בחינוך העברי עלה שיעור הזכאים מ-58% ל-59%, ובחינוך הערבי מ-48% ל-50%.

בניכוי תלמידי הפיקוח החרדי, שרובם אינם ניגשים לבחינות הבגרות, הגיע שיעור הנבחנים ל-92%, שיעור הזכאים ל-64%, ושיעור העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות ל-54% מתלמידי כיתות יב בחינוך העברי והערבי.

בתי"ס בפיקוח החרדי נבדלים ממערכות הפיקוח האחרות, בין השאר, בתוכני הלימודים ובגישתם לנושא בחינות הבגרות וללימודים גבוהים, ורובם הגדול אינם מגישים את תלמידיהם לבחינות הבגרות. עם זאת, בעשור האחרון שיעור הנבחנים במערכת פיקוח זו כמעט והכפיל עצמו מ-15% ב-2001 מתלמידי כיתות יב ל-28% ב-2011, ושיעור הזכאים לתעודת הבגרות עלה מ-6% ל-10%, בהתאמה.

3. זכאות לבגרות בנתיבים העיוני והטכנולוגי

בסוף העשור הנוכחי, נסגרו פערים שהיו קיימים לאורך שנים בשיעורי הזכאים לתעודת בגרות, בין הנתיבים העיוני והטכנולוגי. בחינוך העברי הצטמצם בהדרגה הפער שעמד ב-2000 על 24 נקודות אחוז לטובת הנתיב העיוני (64% לעומת 40%) לכדי 2 נקודות אחוז בלבד ב-2011, ואילו בחינוך הערבי התהפך היחס מפער של 20 נקודות אחוז לטובת הנתיב העיוני בשנת 2000 (48% לעומת 28% בהתאמה) לפער של 2 נקודות אחוז לטובת הנתיב הטכנולוגי ב-2011 (49% לעומת 51% בהתאמה).

לנתוני תרשים 2

הנתונים על חלקם של הבנים והבנות בנתיבים העיוני והטכנולוגי מלמדים על כיווני התפתחות מנוגדים שהתרחשו בעשור האחרון: בחינוך העברי עלה שיעור הבנים שלמדו בנתיב העיוני מ-59% ב-2000 ל-64% ב-2011, ואילו שיעורם בנתיב הטכנולוגי ירד מ-40% ל-35%, בהתאמה. לעומת זאת, שיעור הבנות שלמדו בנתיב העיוני ירד מ-73% ב-2000 ל-68% ב-2011, ועלה בנתיב הטכנולוגי מ-26% ל-31%, בהתאמה. בחינוך הערבי, ירד חלקם של תלמידי הנתיב העיוני ועלה חלקם של תלמידי הנתיב הטכנולוגי בשני המינים. בקרב הבנים עלה חלקם של תלמידי הנתיב הטכנולוגי מ-32% ב-2000 ל-50% ב-2011, ובקרב הבנות מ-25% ל-43%, בהתאמה.

4. הרקע החברתי-כלכלי של התלמידים והקשר לתעודת בגרות בהצטיינות

הקשר בין הרקע החברתי-כלכלי לבין הישגים לימודיים ניכר גם לגבי קבלת תעודת בגרות בהצטיינות²: 6% מתלמידי כיתות יב בחינוך העברי ו-4% מתלמידי החינוך הערבי ב-2011, קיבלו תעודת בגרות בהצטיינות; מבין הזכאים לתעודת בגרות הגיע משקלם של המצטיינים ל-8%.

בחינוך העברי, שיעור מקבלי תעודת בגרות בהצטיינות מבין כלל הזכאים שהתגוררו ביישובים במעמד החברתי-כלכלי הגבוה (אשכולות 8-10) היה כפול מזה שנמצא בקרב תלמידים שהתגוררו ביישובים מהמעמד הנמוך, 12% לעומת 6%, בהתאמה.

בחינוך הערבי, שיעור מקבלי תעודת בגרות בהצטיינות היה גבוה יותר בקרב תלמידים שהתגוררו ביישובים במעמד הבינוני (אשכולות 4-7) מאשר בקרב תלמידים שהתגוררו ביישובים במעמד הנמוך (אשכולות 1-3), 11% לעומת 7.5%, בהתאמה.

לוח ב

זכאים לתעודת בגרות בהצטיינות, לפי מגזר, נתיב לימוד ומין, 2011

חינוך ערבי				חינוך עברי				מספרים מוחלטים	סך הכל
מצטיינים מבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	מצטיינים מבין הזכאים	המצטיינים מבין התלמידים	תלמידים	מצטיינים מבין העומדים בדרישות הסף של האוניברסיטאות	מצטיינים מבין הזכאים	מצטיינים מבין התלמידים	תלמידים		
אחוזים			מספרים מוחלטים	אחוזים			מספרים מוחלטים		
10.7	7.7	3.8	20,847	9.5	8.2	5.6	67,195		
7.9	5.5	2.7	10,982	9.0	7.9	5.7	42,694	מזה: נתיב עיוני - סך הכל	
9.6	7.9	5.3	4,300	15.7	14.9	13.6	9,870	מזה:מגמה עיונית- מדעית	
10.4	7.4	3.0	9,587	9.3	8.0	5.1	33,332	מין	
10.8	7.8	4.6	11,251	9.6	8.2	6.1	33,749	בנים	
10.5	7.5	3.8	16,713	8.5	6.3	3.4	1,974	בנות	
13.5	10.9	5.3	2,906	8.3	7.0	4.6	51,387	מעמד חברתי-כלכלי של יישוב המגורים	
8.9	7.1	3.8	184	13.1	12.1	9.5	13,769	3-1 (מעמד נמוך)	
								7-4 (מעמד בינוני)	
								10-8 (מעמד גבוה)	

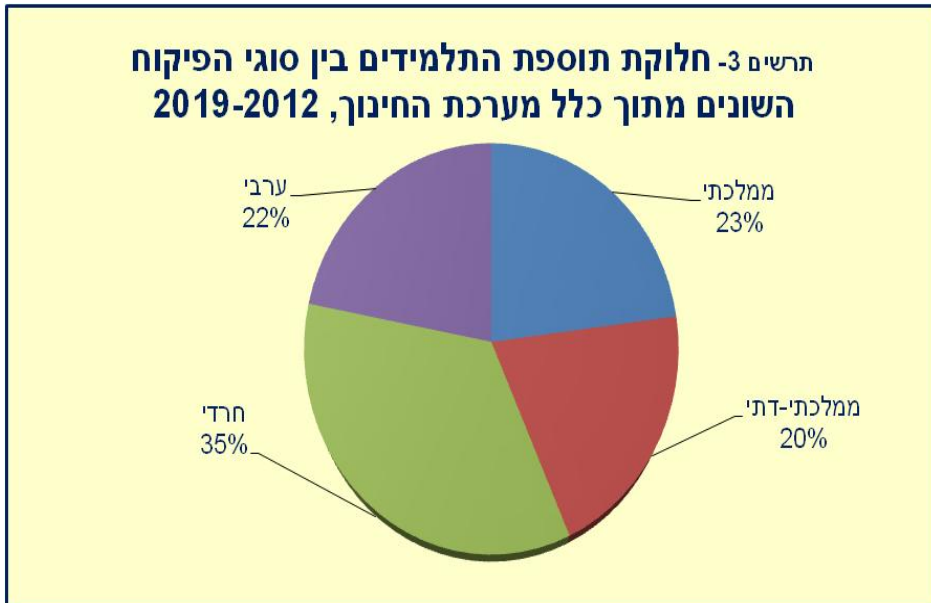
² תעודת בגרות בהצטיינות היא תעודה שעומדת בקריטריונים הבאים/בדרישות הבאות: - לפחות 30 יחידות לימוד, ממוצע ציונים המגיע ל-90, 5 יחידות לימוד באנגלית ולפחות 4 יחידות לימוד במתמטיקה.

7. תחזיות תלמידים - מבט לעתיד

מספר התלמידים הכולל במערכת החינוך צפוי לגדול מכ-1.565 מיליון תלמידים בשנת 2012, לכ-1.744 מיליון תלמידים בשנת 2019, תוספת של כ-182 אלף תלמידים.

בחינוך היסודי: מספר התלמידים צפוי לגדול מכ-920 אלף תלמידים בשנת 2012 לכ-1.044 מיליון תלמידים בשנת 2019- גידול של 13.4%. **בחטיבות הביניים:** מספר התלמידים צפוי לגדול מכ-269 אלף תלמידים בשנת 2012 לכ-293 אלף תלמידים בשנת 2019 - גידול של 9.2%. **בחטיבות העליונות:** מספר התלמידים צפוי לגדול מכ-376 אלף תלמידים בשנת 2012 לכ-407 אלף תלמידים בשנת 2019 - גידול של 8.3%.

לנתוני תרשים 3

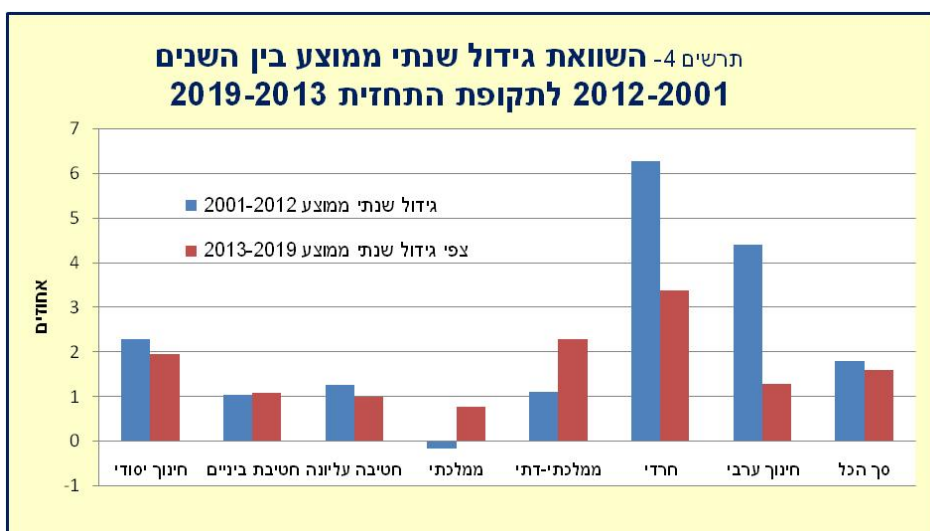

כשבוחנים את הרכב תוספת התלמידים לכלל מערכת החינוך, נמצא כי בין השנים 2019-2012 כ-22% מהתוספת תהיה במגזר הערבי וכ-35% נוספים במגזר החרדי. (ראה תרשים 3).

בחינוך הממלכתי: מספר התלמידים צפוי לגדול מכ-672 אלף בשנת 2012 לכ-711 אלף תלמידים בשנת 2019- גידול של 5.8%. **בחינוך הממלכתי-דתי:** מספר התלמידים צפוי לגדול מכ-211 אלף בשנת 2012 לכ-249 אלף תלמידים בשנת 2019- גידול של 17.7%. **בחינוך החרדי:** מספר התלמידים צפוי לגדול מכ-

265 אלף בשנת 2012 לכ-327 אלף תלמידים בשנת 2019- גידול של 23.8%. **בחינוך הערבי:** מספר התלמידים צפוי לגדול מכ-417 אלף תלמידים בשנת 2012 לכ-456 אלף תלמידים בשנת 2019- גידול של 9.6%.

לנתוני תרשים 4

יחד עם זאת, בקצב הגידול השנתי של המגזרים השונים חלו ויחולו שינויים בולטים במהלך התקופה. **בחינוך הערבי** קצב הגידול השנתי ירד מ-3.38 אחוז בממוצע לשנה, במהלך השנים 2012-2001 ל-1.32 אחוז בממוצע, בשנים 2019-2013 (ירידה של 61%). **בחינוך החרדי** קצב הגידול השנתי ירד מ-4.53 אחוז בממוצע לשנה, ל-3.29 אחוז בתקופת התחזית (ירידה של 27%). לעומת זאת, בחינוך העברי בפיקוח הממלכתי, קצב השינוי

השנתי עלה מ-0.15 אחוז בממוצע לשנה (קצב שלילי), בשנים 2012-2001, לגידול של כ-1 אחוז לשנה בתקופת התחזית. בפיקוח הממלכתי-דתי קצב הגידול עלה מ-0.96 אחוז, ל-2.33 אחוז בממוצע לשנה (גידול של 142%).